

POSTANOWIENIE

Dnia 17 października 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Elżbieta Skowrońska-Bocian (przewodniczący)

SSN Grzegorz Misiurek

SSN Kazimierz Zawada (sprawozdawca)

w sprawie ze skargi W. G.

o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem Sądu Okręgowego w R. z dnia 26 czerwca 2001r., sygn. akt I Ca (...)

w sprawie z wniosku S. S.

przy uczestnictwie W. G., M. Ż., K. K. i A. J.

o zmianę postanowienia w sprawie I Ns (...), po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 17 października 2008 r., zażalenia skarżącego na postanowienie Sądu Okręgowego w R. z dnia 12 marca 2008 r., sygn. akt I Ca (...),

oddala zażalenie.

Uzasadnienie

W skardze o wznowienie postępowania w sprawie stwierdzenia nabycia spadku po zmarłym w dniu 25 lipca 1977 r. A. G. uczestnik postępowania, W. G., wskazał, że Sąd Rejonowy postanowieniem z dnia 31 stycznia 2001 r. zmienił postanowienie Sądu Rejonowego z dnia 16 grudnia 1999 r. i z powołaniem się na art. 1059 § 1 k.c. wyłączył uczestnika z kręgu spadkobierców gospodarstwa rolnego. Apelacja uczestnika od postanowienia Sądu Rejonowego z dnia 31 stycznia 2001 r. została oddalona postanowieniem Sądu Okręgowego z dnia 26 czerwca 2001 r. Żądanie wznowienia postępowania uczestnik uzasadnił wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 31 stycznia 2001 r., P 4/99 (OTK ZU 2001, nr 1, poz. 5) oraz wyrokiem Trybunału

Konstytucyjnego z dnia 5 września 2007 lipca 2007 r., P 21/06 (OTK-A ZU 2007, nr 8, poz. 96).

Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 12 marca 2008 r. odrzucił skargę uczestnika postępowania. W uzasadnieniu wyjaśnił, że badanie dopuszczalności wznowienia postępowania nie ogranicza się do stwierdzenia, czy skarżący wskazał ustawową podstawę wznowienia, lecz obejmuje także ustalenie, czy uzasadnienie skargi potwierdza istnienie tej podstawy (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 marca 1999 r., III AO 5/99, OSNP 2000, nr 14, poz. 564). Uczestnik, powołując w skardze wymienione wyroki Trybunału Konstytucyjnego, wskazał na ustawową podstawę wznowienia określoną w art. 401¹ k.p.c., lecz nie potwierdził jej istnienia w uzasadnieniu skargi. Orzeczona w wymienionych wyrokach niezgodność z Konstytucją przepisów ustawowych dotyczących dziedziczenia gospodarstw rolnych nie odnosiła się do podstawy prawnej stwierdzenia o niedziedziczeniu przez uczestnika gospodarstwa rolnego po A. G. W wyroku opublikowanym w „Dzienniku Ustaw” w dniu 14 lutego 2001 r. Trybunał Konstytucyjny orzekł, że stanowiący podstawę kwestionowanych w skardze orzeczeń art. 1059 k.c. jest zgodny z art. 64 ust. 1 i 2 w związku z art. 21 ust. 1 i art. 31 ust. 3 Konstytucji w zakresie, w którym odnosi się do spadków otwartych przed dniem ogłoszenia tego wyroku w „Dzienniku Ustaw”, a w wyroku z dnia 5 września 2007 r. – że art. LV, LVI i LVIII p.w.k.c. są niezgodne z określonymi normami konstytucyjnymi jedynie w zakresie, w jakim odnoszą się one do spraw spadkowych, w których wydanie orzeczenia następuje po dniu 13 lutego 2001 r.

W zażaleniu uczestnik zakwestionował zasadność odrzucenia skargi, w szczególności podniósł, że postanowienie Sądu Okręgowego oddalające apelację od postanowienia Sądu Rejonowego z dnia 31 stycznia 2001 r. zostało wydane już po dacie granicznej określonej w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 5 września 2007 r., co w ocenie uczestnika uzasadnia wznowienie skarżonego postępowania w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego orzekający o zgodności art. 1059 k.c. z art. 64 ust. 1 i 2 w związku z art. 21 ust. 1 i art. 31 ust. 3 Konstytucji w zakresie, w którym art. 1059 k.c. odnosi się do spadków otwartych przed dniem ogłoszenia tego wyroku w „Dzienniku Ustaw”, tj. przed dniem 14 lutego 2001 r., objął swoim zasięgiem także przypadki zastosowania art. 1059 k.c. na podstawie art. LV, LVI i LVIII p.w.k.c. do spadków otwartych przed wymienioną datą. Zgodnie z wspomnianym wyrokiem, art.

1059 k.c. zachowywał więc walor zgodności z konstytucją w stosunku do wszelkich spadków, obejmujących gospodarstwo rolne, otwartych przed 14 lutego 2001 r., zarówno zatem tych, które otwały się po wejściu w życie przepisów kodeksu cywilnego o dziedziczeniu gospodarstw rolnych (art. I p.w.k.c.), jak i tych, które się otwały przed wejściem w życie przepisów kodeksu cywilnego o dziedziczeniu gospodarstw rolnych.

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 5 września 2007 r., P 21/06, zacieśnił wyznaczony wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 31 stycznia 2001 r., P 4/99, zakres zgodności art. 1059 k.c. z Konstytucją: pozbawił mianowicie art. 1059 k.c. waloru konstytucyjności o tyle, o ile na podstawie art. LV, LVI i LVIII p.w.k.c. odnosi się on do spadków otwartych przed wejściem w życie przepisów kodeksu cywilnego o gospodarstwach rolnych, a spadki te są przedmiotem spraw, w których orzeczenie następuje po 13 lutego 2001 r. W konsekwencji wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 5 września 2007 r., P 21/06, może stanowić przewidzianą w art. 401¹ k.p.c. podstawę wznowienia jedynie w sprawach, w których stwierdzenie przy zastosowaniu art. 1059 k.c. dziedziczenia gospodarstwa rolnego wchodzącego w skład spadku otwartego przed wejściem w życie przepisów kodeksu cywilnego o dziedziczeniu gospodarstw rolnych było przedmiotem orzeczenia wydanego po 13 lutego 2001 r. Chodzi tu nie tylko o sprawy, w których sąd orzekał po raz pierwszy po 13 lutego 2001 r., ale i o sprawy, w których po tej dacie zapadło orzeczenie sądu drugiej instancji lub orzeczenie wydane na skutek rozpoznania skargi kasacyjnej. We wszystkich bowiem tych sprawach sąd nie powinien już stosować niekonstytucyjnych art. LV, LVI i LVIII p.w.k.c. oraz art. 1059 k.c. (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2004 r., III CK 266/02, LEX 163999). Nie będzie natomiast mogło dojść do wznowienia postępowania na wymienionej podstawie, jeżeli wszystkie orzeczenia w sprawie zapadły przed 14 lutego 2001 r.; będzie tak, choćby stwierdzenie przy zastosowaniu art. 1059 k.c. dziedziczenia gospodarstwa rolnego wchodzącego w skład spadku otwartego przed wejściem w życie przepisów kodeksu cywilnego o dziedziczeniu gospodarstw rolnych uprawomocniło się już po 13 lutego 2001 r.

Z powyższych uwag wynika, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 5 września 2007 r., P 21/06, nie odnosi się w ogóle do takich spraw, jak sprawa, której dotyczy skarga uczestnika, tj. do spraw o stwierdzenie przy zastosowaniu art. 1059 k.c. dziedziczenia gospodarstwa rolnego wchodzącego w skład spadku otwartego już po wejściu w życie przepisów kodeksu cywilnego o dziedziczeniu gospodarstw rolnych, a przed dniem 14 lutego 2001 r. W takich bowiem sprawach podstawą stosowania art.

1059 k.c. nie są art. LV, LVI i LVIII p.w.k.c., jego zaś obowiązywanie w tym zakresie pozostaje, według wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 31 stycznia 2001 r., P 4/99, zgodne z Konstytucją.

W konsekwencji Sąd Okręgowy trafnie orzekł o odrzuceniu skargi uczestnika, co uzasadniało oddalenie wniesionego przez niego zażalenia (art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.).